

izhaja trikrat na teden, in sicer v torek, četrtek in soboto ob 4. uri popoldne ter stane po pošti prejemanja ali v Gorici na dom posiljana:

vse leto . . . 15 K
3/4 „ „ „ 10 „
1/2 „ „ „ 5 „

Za Nemčijo K 10.00. — Za Ameriko in tujstvo K 20. — Posamične številke stanejo 10 vin. „SOČA“ ima naslednje izredne priloge: Ob novem letu „Kašipot po Gorjskem in Gradiškanskem“ in dvakrat v letu „Vozni red železnice, parnikov in poštne zvez“. Na naročila brez doposlane naročnine se ne oziramo.

SOČA

»Vae za narod, svobodo in napredek!« Dr. K. Lavrič.

Uredništvo

se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadst. na desno.

Upravištvo

se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v I. nadst. na levo v tiskarni. Naročnino in oglasi je plačati loco Gorici.

Oglasi in poslanice se računijo po Petit-vrstah, če tiskano 1-krat 16 vin., 2-krat 14 vin., 3-krat 12 vin. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. Večje črke po prostoru. Reklame in spisi v uredniškem delu 30 vin. vrsta. — Za obliko in vsebino, oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

Odgovorni urednik in izdajatelj v. Kavčič v Gorici.

— Telefon št. 83. —

»Gor. Tiskarna« A. Gabršček (odgov. J. Fabčič) tiska in zal.

Dumm und boshafft.

Kalnoky, minister zunanjih zadev, je nekoč pri dvornem obedu očitaval Strossmayerju, zakaj se on in sploh Jugoslovani tako branijo madjarsko-dunajskih ljubeznivosti in delajo »avstrijski« politiki toliko težav, češ, »saj smo vendar dobri ljudje«. Na to mu je slavni biskup odgovoril samo tri besede, ki so pa učinkovale kakor mrzel curek na vse navzoče: »Dumm und boshafft«. S temi tremi besedami je Strossmayer najbolje označil vsebino avstrijskega ancien-regima, te nemško »liberalne« in madjarske nacionalistične dualistične politike, tega avstrijskega neodkritosrčnega makjavelizma, o katerem smo govorili pred tednom.

Avstrijska politika je že od nekdaj dumm und boshafft. Ona noče videti zdravega in močnega Slovanstva v prid monarhiji, ona hoče monarhiji škodovati, če ne z besedo, pa z dejanjem, samo da se Nemci in Ogrji réde. Avstrijski problem je pravzaprav le problem, kako rešiti visoke kroge te slepote. Kakor hitro se vladajoči krogi, ki so pri nas poleg parlamenta še vedno tako merodajni, da je danes pač mogoče vladati v Avstriji brez parlamenta, ne pa brez teh visokih krogov, prepričajo o upravičenosti jugoslovanskih težej, bodo Nemci in Ogrji pritisnjeni ob zid. Toda oni tega ne smejo videti, in vse se jim zato prikazuje v taki luči, ki je za nas Jugoslovane neugodna; avstrijski parlamentarizem je dobro orožje v rokah Nemcev in v rokah Madjarov, pa slabo orožje v rokah Slovanov, vsaj Jugoslovancov, ki se ne znajo tega orožja posluževati. In vendar je ustava in ustavnost tako neprecenljivega pomena v življenju narodov, celo v Rusiji in Turčiji, teh najbolj strogo monarhističnih in nazadnjaških konstitucionalnih državah, kaj še le ob tako liberalni ustavi, kakor je avstrijska. Zato je neprecenljiva zasluga Masaryka, da je s svojim bojem proti Aerenthalu

pokazal na nove možnosti spravljati avstrijski makjavelizem ob kredit in mu izpodkopati ugled.

Toda imamo še druge simptome, kako razkrajajoče deluje ta neumna in zlobna avstrijska politika na narode. To so simptomi čisto psihološkega značaja. Niti Cuvaj, ta tiranello, ta smešni bastard absolutizma s parlamentarizmom, ni imel moči preprediti ono veliko skupščino vseh Srbohrvatov, ki je napolnila oni veliki zagrebški trg od vseučilišča do gledališča, manifestirajoč za ustavne pravice Hrvaške. Še več: ta tiranello ni imel niti toliko moči, da bi bil zabranil tisočim in tisočim srednješolcem in srednješolk stavitvati in napolniti zagrebške ulice. To je pojav, ki ga nima menda niti svobodna Amerika, pojav, ki dokazuje, kako globoko seže indignacija nad nevrednostjo vlade v vsa srca in v vse kroge. »Dumm und boshafft« je bila ona politika, ki je hvalabogu ustvarila s sebi imanentno najnostjo take razmere in ki je pomagala pomasaričiti mlado hrvaško generacijo. Če hočemo res narodnostni federalizem in samoupravo, moramo jo spoznavati, moramo se k njej vzgajati. To je velika napaka Slovencev, da vidimo v Hrvatih še vedno one stare »Hrvatarije« veseljake, ki radi pijo in pojo in ljubijo, ne vidimo pa, kako se je v zadnjem poldrugem desetletju vse izpremenilo na Hrvaškem, ne vidimo, kako so se oni začeli zavedati nevrednega obnašanja vlade napram njim in kako so postali pristopni Masarykovemu vplivu, nepremagljivi moči njegovih idej. Mada Hrvatska je nekaj drugega, nego mi vidimo, ona je res mlada, je moderna Hrvatska, ki obeta marsikaj. Ako to ne bi bilo res, bi si bilo nemogoče misliti, kako more tak narod prenašati brez upora taka zasramovanja svoje svobode tako moško, kakor so to storili Hrvati v teh težkih dneh.

Toda vse to so le simptomi. Vprašajmo se pa sedaj, kak namen so imela Cuvajeva dejanja? Kak namen je imela vsa ta Cuvajščina? Prav lepo je sicer, če postane feldvebel ban, vsaj v naših deno-

kratičnih časih bi to mogli le pozdravljati, če feldvebel pripori to častno in zaupno mesto s svojo zmožnostjo. Če se pa on trudi postati ban le zato, da more plačati svoje zapadle menjice in kupiti svoji banici lepe toalete, ker je slučajno znana s kakim ogrsko groficom, in se mu posreči doseči cilj svojega stremjenja samo s tem, da izpolnjuje slepo vse, kar mu ukaže senilen nasilnež, ki je ogrski ministerski predsednik in ki igra kot tak svoj zadnji va banque, potem to ne more biti drugega, nego volja vladajočih, v tem slučaju Ogrrov. In Ogrji so dobro vedeli, kaj hočejo, ko so vsilili trojedini kraljevini tak subjekt za bana in za kraljevega komisarja. Hoteli so ponižati bansko čast. Njihovo stremjenje je, izpremeniti dosedanje pravno razmerje pogodbe med Hrvatsko in Ogrsko v ogrsko-hrvaško enoto in v to morajo spraviti ob ves ugled vse, kar je posebej hrvaškega. Tako tudi banstvo. Zato so hoteli, da se imenuje za bana mož, ki je zaničevan od vse hrvaške družbe, od plemstva in od intelektualcev, seveda pa Madjari pri tem tudi niso hoteli čuvati kraljevo čast in zato niso hoteli pomisliti, da onečaščaj z imenovanjem takega človeka kralja samega. Le ponižati bansko čast in zadobiti v banu kreaturo madjarske volje, to je njihov namen. To so oni delali sistematično, zato je danes, ko to pišem, še vedno komisar oseba, ki je pljunek na vladarjev ugled. Cuvaj, ta politični kadaver, je bil kratek čas neomejeni diktator Hrvatske. V njegovih rokah je bila pa vendar nekoliko časa državljanska usoda dvamilijonskega srbohrvaškega naroda. Toda vprašajmo se, je li bil ta madjarski čin prepotence res tako pameten in Madjarom koristen, kakor so oni želeli in kakor si je Khuen mislil? Mislimo, da je madjarska opozicija dala sama na to vprašanje primeren odgovor. Oni, opozicionalci sami, so govorili, da je komisariat dosegel ravno nasprotno tega, kar je bilo namenovano, in v isti sapi, ko so ti opozicionalci zahtevali od vlade odpravo komisariata, so grajali vlado, da ne skrbi dovolj za to,

da zatre trialistično gibanje na Hrvaškem. Madjarska opozicija je čutila, kakor čuti vse javno mnenje v Avstriji, da je bil komisariat le voda na mlin onih, ki — upravičeno — hočejo proč od Ogrske. V teh dneh smo videli marsikatero znamenje, ki vrže čudno luč na avstrijsko bodočnost. Vseh teh znamenj naši, veleavstrijski političarji na Dunaju ne vidijo, zato je njihova politika takšna, kakoršna je vedno bila, — dumm und boshafft. Ta znamenja pa, ki so kazala v teh dneh na slovanskem Jugu, so ta le: Ni čuda, da so se primorski Slovenci posebno manifestno postavili na stran Hrvatov, ni čuda, da vre po vsej Dalmaciji, ampak tudi Bosna ve, da je s komisariatom udarjena tuda ona. Bosna se vedno bolj otrešava guvernamentalnega madjarskega vpliva in hoče svojo avtonomijo razširiti, in zato je moral upravitelj Bosne brzojaviti na Dunaj, da se pripravljajo v Bosni važni preobrat, če ostane komisar še dolgo v Zagrebu. Pa to še ni najmanj. Vsakomur je znana besno zavožena avstrijska politika napram Srbiji. Tam tudi vidijo v komisariju razžalitev sebi, in pred dnevi je večstično glava množica tudi po ulicah Sredca, te bolgarske prestolice, klicala avstrijskemu staremu režimu, avstrijski neumni in zlobni vladi svoj »Pfui!«

Posledice komisariata so vsekakor ugodne za jugoslovansko idejo. Samo treba je ta ugodni položaj izrabit tudi publicistično, — kovati železo, dokler je vroče, in obenem politično. Sedaj je čas, da se uveljavimo, da se oglasimo in da zahtevamo več pravic za Jugoslovane, da zlemimo kopje za ustavnost, za avstrijsko idejo, ki stoji in pada z jugoslovansko idejo, in da obenem protestiramo proti ogrski protiuustavnosti, proti ogrski revolucionarnosti, in da jasno izrazimo namesto nesrečnega dualizma in ogrske veleizdajalske zahteve po personalni uniji svojo jugoslovansko zahtevo po močnem, avstrijsko-centralističnem, pa narodnostno federalistnem ustavnem preobratu. Veselo znamenje je to, da odmeva Hrvatom storjeno nasilje po vsem jugo-

Maksim Gorki.

FOMA GORDJEJEV.

Roman.

(Dalje.)

Majakin je govoril prijazno. Vse gube na njegovih licih so se bile dvignile navzgor in porogljivo in hladno so se smehljale njegove oči iz svojih temnih kotičkov. Na čelu pa so tvorile brazde čuden vzorec, ki se je širil gori do pleše. Njegov obraz je bil neupogljiv in neusmiljen in nekaj plahega in hladnega je dahnilo od njega v Fomino dušo.

»Torej ne morem nikamor?« je vprašal Foma mračno. »Zapirate mi vsa pota?«

»Pot ti je odprta ... Le hodi po nji! A jaz te bom vodil ... ne boj se ... varno bo! Ko boš prišel enkrat na svoje mesto ...«

Ta samozavest, ta neomajana bahatost ste razjarili Foma. Vtaknil je roki v žep, da bi ne udaril starca, vzravnal se na stolu, ter mu rekel, stisnivši zobe, v obraz:

»Kaj se vse hvalite? S čim se moreš hvaliti? Kje je tvoj sin? ... Kaj je tvoja hči? Oh ti ... urejevalec življenja! No, umen si, ... vse veš ... Povej mi torej, čemu živíš? Čemu si pridobivaš denar? Ali ne misliš umreti? No, kaj torej? Uplenil si me ... ujel, premagal ... Počakaj še; morebiti se še odtrgam! Ni še vse pri kraju! Ah ti! Kaj si napravil v svojem življenju? Kaj bodo pomnili o tebi? Oče je saj postavil hišo, a ti, kaj si napravil?«

Majakinove gube so drhte in se povečale vse, kar je dajalo njegovemu licu bolesten, plačoč izraz. Odprl je

usta, a ni rekel ničesar, zroč v krščenca z začudenjem in skoro prestrašen.

»Kaj navašja v svojo opravičbo?« je vprašal Foma tiho, ne da bi obrnil oči od njega.

»Molči, mladenič!« je rekel stari in se ozrl po dvorani z nemirnim pogledom.

»Povedal sem vse! A sedaj ... pojdem! Ali me zadržiš?«

Foma je vstal s stola, dal čepico na glavo in sovražno pogledal starca.

»Le pojdi ... a jaz te ... ulovim! Po mojem bode!« je rekel Jakov Tarasovič s tresočim se glasom.

»A jaz ... jaz bom pijančeval! Vse bom napravil! ...«

»Dobro ... videli bomo! ...«

»Srečno! Junak ...« se je nasmehnil Foma.

»Na bližnje svidenje! Jaz ne bom odstopil od svojega ... To jaz ljubim ... Tudi tebe ljubim ... nič ne de, dober dečko si!« je govoril Majakin tiho in kakor bi se dušil.

»Ne ljubi me ... marveč nauči me ... A ti sploh ne moreš učiti ... ničesar pravega!« je rekel Foma, obrnivši starcu hrbet in odšel iz dvorane.

Jakov Tarasovič Majakin je ostal sam v gostilni. Sedel je za mizo in, sklanjaje se nad njo, je risal po podstavku vzorce, pomakaje tresoč se prst v razliti kvas. Njegova ostra glava se je priglajala vedno globlje nad mizo, kakor bi ne mogel razbrati in razumeti potez, ki jih je risal njegov izsušeni kazalec na deski. Na njegovi pleči so se svetile potne kaplje in pogosto in nemirno so podrltevale njegove gube, kakor po navadi.

A gostilnico je polnil glasen šum, od katerega so se tresla stekla v oknih. Z Volge so se donášali žvižgi paro-

brodov, zamolčki udarci koles po vodi, klici nalagalev — življenje je šlo naprej brez urujenosti in dvoma.

Jakov Tarasovič je pomignil z glavo natakariju ter ga vprašal nekam posebno pozorno napeto:

»Koliko dolgujem za vse to?«

Deveto poglavje.

Do svojega razpora z Majakinom je Foma veseljačil, ker mu je bilo dolgčas živeti, iz radovednosti in polnavnoščno; zdaj je začel delati to iz zlobe, skoro z obupom poln maščevalnega čustva in nekeke drznosti napram ljudem, — drznosti, ki se je včasih njemu samemu dozdevala čudna. Videl je, da so ljudje, ki so ga obdajali, brez opore in smotra, a da tega ne umejo, ali pa tudi nalahč hočejo umeti, da bi si ne branili, živeti slepo in udajati se brezmišlno razuzdanemu življenju. Ničesar trdnega in vztrajnega ni nahajal v njih; trezni so se mu dozdevali nesrečni in bedasti, pijani — pa so bili zopni in še bolj bedasti. Nikdo izmed njih ni zbujal v njem spoštovanja in globokega, iskrenega zanimanja; niti vprašal ni po njihovih imenih, pozabljal je, kedaj in kje da se je z njimi seznanil in ker je občeval z njimi s takšno žaljivo radovednostjo, je vedno čutil željo, reči ali storiti jim kaj žaljivega. Preživeval je z njimi dneve in noči v različnih razveseljevalnih zavodih in njegova znanstva so bila vedno odvisna od stopinje dotičnega zavoda. V dragih in elegantnih restoracijah so ga obkroževali različni pustolovci iz »boljše družbe«, igralci, kupletni pevci, čarovniki, gledališni igralci in vsled zapravljenosti obubozani veleposestniki.

(Dalje prii.)

slovanskem svetu. Tega se ni nadejal Khuen, še manj pa njegov hlapec, njegova zaničevana k. z. t. r. a. k. r. a. j. e. v. i. k. o. m. i. s. a. r. Cuvaj.

Kaj pa Slovenci? V trenutku, ko poziva vsak pošteno misleč Jugoslovane ves slovanski lag na enoten, ni veliko zasnovan odpor proti germansko-madžarskemu nasilju, na začetek ustavnega boja za federalizacijo monarhije in proti mađarskemu bečarstvu, v trenutku, ko se dviga Dalmacija skupaj s Hrvaško, ko se združujejo vse srbske in hrvaške stranke v enoten nastop, v tistem trenutku pada samo politično društvo »Edinost« oficalno izjavo, ki izraza ista stremjenja tržaških Slovencev, kakor jih imajo ostali južni bratje. Napredne stranke v provinciah se sicer glase v svojih glasilih v prilog Hrvatom, toda premalo energično in čisto desorganizirano, kakor so same. Kar nas pa najbolj preseneča, ne, kar nas na v. d. a. j. a. z. o. g. o. r. č. e. n. j. e. m. je postopanje velikega hrvaškega prijatelja, doktorja Ivana Šusteršiča. Šusteršič se je sicer o priliki, ko se je zahvalil čestitki pravašev na imenovanju za deželnega glavnega vodilne Kranjske, izrazil, kakor, češ, mi Slovenci smo le del Hrvatov. Toda izraza, izdajalska izraza! V tem zgodovinskem času, ki ga doživljamo, v te dogodkih, ki gredo mimo nas, v tem težkem položaju, ko je ves pošten Jug enoten v ogorčenju zoper nasilje, zoper stari režim in za Jugoslovanstvo, in ko nam naši postavodajni zbori »cis« in delegacije dajo najlepšo priliko uveljaviti se kot državo vzdržujoč faktor, brez katerega ni Avstrije, ampak samo njene razbitke v prid bečarom, v tem trenutku, ko se slovenski in dalmatinski naprednjaki in narodnjaki obračajo na to toli obsovaženo osebo za solidarni nastop v interesu Jugoslovanstva v tem trenutku se hoče Šusteršič na Dunaju prikupiti, pa zleze pod klop in cvili: Ne obstrukcije! Kaj Šusteršič, ta hofrat, res ni slutil, kako se bodo stvari obrnile? Kaj si res ni mogel misliti, da so dnevi Khuena in z njim dnevi komisariata šteti, ali ima ta mož, ki se solnči v antišamberski milosti, res tako malo zveze z Dunajem, da ni mogel vedeti, da se bo oni glasoviti ministerski svet postavil na stran Hrvatov? Tako je dal v »Slovenca« hladnokrvno napisati vest, »da se bo že o primernem času sklepalo o hrvaških stvareh«. Kdaj pa bo tisti primerni čas? Nikakor pa se ni ogreval za radikalen nastop, in ne za skupen nastop. Dalmatinci tudi člani njegovega kluba, so proti njegovim volji sklenili obstrukcijo v avstrijskem državnem zboru in v delegacijah, če bo tačas še Cuvaj komisaril. Samo ta »veliki slovenski parlamentarec« je mal. f. i. d. e. hodil drugo pot, čisto svojo pot, po gubernamentalne oportunisti. Ni se postavil v tem trenutku brezpogojno na stran Hrvatov, kakor bi bila to njegova dolžnost, ne le s slovenskega, ampak tudi z avstrijskega stališča. Kajti skupne delegacije bi bile postale dne 27. t. m., ko bi ogrska delegacija vsled vladajočega ne-

ustavnega stanja na Hrvaškem prestala biti ustaven organ ogrsko-hrvaškega dela monarhije, tudi same neveljavne, ker neustavne, oziroma protustavne. Hrvatska bi tačas ne bila več zastopana v ogrsko-hrvaški delegaciji, in bi torej v bodoče vse mađarske stranke imele priliko, nečube jim sklepe te neveljavne delegacije pravoveljavno zavračati in ovreči, ravno zato, ker manjka ustavno sodelovanje Hrvatov. Dalmatinci so rešili situacijo, Dunaj se pa nasproti Pešti ne bo mogel sklicevati na to, da se poleg Hrvatov in Srbov v Dalmaciji puntajo tudi Slovenci, ki igrajo po zaslugi Šusteršičevi v tem boju za Jugoslovanstvo skrajno žalostno vlogo, tako vlogo, kakor jo igra tisti, ki pljuje v lastno skledo. Slovenija je danes politično cel otok blaženih, ako izvzamemo Trst, ki ni zadovoljen z gubernamentalno politiko naših klerikalcev. Ljubljana nima več iniciative. Trst je moral predlagati skupen jugoslovanski kongres v skop posvetovanja o najvažnejših jugoslovanskih vprašanjih, v Trstu, ne v Ljubljani. Najmočnejša slovenska stranka je — najmanj slovenska stranka.

Bo li to kaj pomagalo na Hrvaškem, tam, kjer še zlasti pravaši tako naivno verujejo v iskrenost Šusteršiča, v njegovo odkritost, v odkritost moža, ki je drugi Vuk Branković južnih Slovanov.

Dejanski vladajoči krogi so bili začetkoma čisto v nejasnem, kam vodi Khuenova politika. To nam dokazuje črnozolta »Österr. Rundschau«, glasilo prestolonaslednika. Ta nejasnost nam dokazuje, da so imeli tam zgoraj dvojno naziranje na hrvaški problem. »Ö. R.«, kot glasilo prestolonaslednika, se je od vsega začetka z vsoto silo zaganjala v Cuvaja in naravnost ironija je, da smo mi v svojem zdajnjem članku pred tednom govorili ravno isto, da pravzaprav misli Ogrska napraviti iz Hrvaške drugo Italijo pred letom 1866, Italijo irredento, ki je pripravljena na odpad in upor. »Ö. R.« pravi doslovno: »Nihče se pri tem ne spominja naših že zdavnaj izgubljenih provinc, in z globoko žalostjo moramo vprašati: Ali res nismo sposobni razumeti veliko učiteljico zgodovino in uporabljati njene nauke v svojo korist?«

V Avstriji se je postopalo tekom dolgih, neznosno dolgih decenijev res po Strossmayerjevi karakteristiki: Dumni und boshaft. Vedno v škodo slovenskega stremljenja, in čudno, vedno v škodo Avstrije. Sedaj je to stremljenje, izzvalo nekaj družega. Trializem je sicer nesmisel, ali je strašilo za na zgoraj, mi pa smo zopet enkrat jasno videli avstrijsko vladanje v resnični, goli nagoti, videli smo obnem, kje se moramo poprijeti dela, videli smo, kdo je tisti notranji sovražnik, ki nas prodaja.

Da pa ostanemo pri aktualnih dogodkih: Dokler je Cuvaj komisar Hrvaške in dokler ne pride na njegovo mesto ne nov mož, ampak nov sistem, morajo jugoslovanski delegati obstruirati v državnem zboru in v delegacijah, Šusteršiča in slo-

vensko delegacijo bomo pa delali odgovorno na narodnem izdajstvu, na izdajstvu narodne ednosti, če ostane pri oni hofrateriji, katero je že zopet enkrat začel.

Pričakujemo dejani. Kužite železo, dokler je vroče! Sistem »dumm und boshaft«, ta specifično avstrijski sistem, — dol z njim in z njimi, ki ga branijo!

MOJA STARA

Izkušnja je in ostane, da je najboljšo sredstvo za odpravo poletnih izpahljajev, za doseg, za ohranitev nežne in mehke kože tor bele polti lilijne mlečate mlo. Znamka konjice tvrdke Bergman & Co., Tetschen a/E. Komad stane 80 vin. in se dobiva v vseh lekarnah, mirodilnicah, parfumerijah in podobnih trgovinah. Bergmanova lilijna krema »Manera« slovi radi tega, ker se dobi po uporabi iste jako nežne in bele roke. I tuba stane 70 vin. Dobiva se povsod.

Kraški vodovod in vodovodni konsorcij.

II.

To vse je veljalo seveda ogromnega denarja. Dejali so, da ga zalaga konsorcij iz golega idealnega rodoljubja, drugi so zopet zastopali mnenje, da je to zgolj privatna spekulacija. Morda pa je bilo oboje skupaj združeno. Puščamo torej vsakemu njegovo vero in prepričanje!

Dejstvo je bilo, da je konsorcij stvar tedaj pospešil, ker so bile javne oblasti tem potom prisiljene, kraškemu vodovodnemu vprašanju posvetiti svojo pozornost.

To je pa tudi edina zasluga konsorcija, kajti danes je konsorcij z zasledovanjem svojih privatnih ciljev vodovodnim napravam za Kras skoraj že v oviro, ali pa postane taka ovira v najkrajšem času. Tega se pa v interesu Krasa bojimo in želimo, da bi vodovodni konsorcij našel v varstvo svojih pravic druge poti, kakor jih sedaj ubira.

Poleg dvoma oblastnih namreč, ali dajajo izvirk zadostno vode, in poleg dvoma, ali bodo nabiralniki na kraškem svetu brez pronicanja vode vzdrževali v suši milijone hektolitrov vode, ki jih zahteva vojaščina, je nastopil proti projektu privatnega konsorcija tudi še deželni odbor za Kranjsko.

Deželni odbor kranjski se je že prej enkrat (zaradi Bistrice in Reke) uprl odpeljavi kranjskih vod v drugo deželo (Trst) in stoji sedaj na istem stališču: »kranjski studenci kranjskim občinam, ker jih je še za te premalo«.

Morda je to stališče tesnosrčno, ker se na videz nasprotujoči si interesi dajajo morda tehnično združiti, morda tudi kranjski deželni odbor še ni govoril tozadevno zadnje svoje besede; eno pa je že danes gotovo: privatnemu konsorciju kranjski deželni odbor oddaje teh studencev za goriški Kras ne prepusti in sicer tako go-

toyo, kakor se močnejši šibkejšemu koli ni podal!

K vsej nesreči za konsorcij in njegov projekt pa stopi že v najbližjem času v javno novi vodopravni zakon za Kranjsko, ki daje glede vod in vodnih moči ter uporabe prednost deželi in s to prednost tudi pravico razlastitve privatnih vod.

Vzemimo torej, da bi bil zadnji vodni načrt konsorcija za Kras merenim krogom popolnoma po volji (kar ni!); vzemimo, da zadostuje tudi množ vode v izvirkih, vzemimo, da so kralja za ogromne nabiralnike z milijoni litrov vode, namenjeni vojaštvu, res pravna; vzemimo, da se da vodna množina za tako izredno potrebo tudi brez nabiralnikov s tehničnimi predpripravo dopolniti iz mogočnih nižjih izvirkov; pape, ali Hublja, ali od kod drugje; vzemimo končno, da bi mnenje takobnega strokovnjaka, kakor je profesor Frasky, res vse kroge prepričalo in pridobilo za sklep goriškega deželnega zbora in za sedanjí načrt privatnega konsorcija: — vse to vendar ne spravi kraskega deželnega odbora iz zavzetega stališča proti konsorciju.

To zamore storiti le enakovrsten celo močnejši faktor, to je: deželni odbor goriški, združen s centralno vlado, kar se lahko pogaja (ravno v vodovodnih stvareh) o rekompensacijah z deželno Kranjsko! Zasebnikom pa nedostaja v va in moči.

Ako je torej v deželnem zboru l. l. storjeni sklep glede vodovoda na Krasu izvršljiv (in o tem zamorejo soditi le strokovnjaki l. vrste), se da ves ta, pozna od privatnega konsorcija pograbljeni milijonski projekt izvršiti le od javnih lasti z velikimi sredstvi, kakor jih je imel v mislih minister za javna dela, nikdar ne od malega zasebnega konsorcija, in je imel pri svojem začetku še tako dobro voljo!

Apelujemo torej na ta privatni konsorcij, naj dá svoje pravice z njih odvred na razpolago poklicanim oblastnim, ki se bodo z drugega močnejšega stališča lahko pogajale s kranjskim deželnim odborom in lahko dosegle pozitiven uspeh, ako je sploh mogoče. Od konsorcija podjetje založeni denar se jim gotovo ne bode jemal! Ako nadaljujejo na svojo pot in brez vsake legitimacije z nadaljevanjem komisij in posredovanjem pri oblastnih, potem bodo sebi in pa tudi stvari (preskrbitvi Krasa s pitno vodo) kmalu več škodovali, nego so ji kdaj koristili!

Javne oblasti pa naj blagovolijo, kar se je za eden ali drugi načrt zbiranja tehničnega in finančnega gradiva, ves premočiti in — naj se odločijo za katerikoli večmilijonsko zasnovanih načrtov, ta načrt izvesti kot javno napravo brez zasebnih podjetnikov.

Take naprave so zdrave le kakor javna podjetja in tako veliko javno napravo je želeli tudi našemu Krasu.

(Daje v prilogi.)

Obletnica.

(Korec.)

Grohar je vstvarjen za dušo. Ljubil ter slikal je sanje, in njegove naslikane sanje silijo dušo, da jih ljubi. Mehkost, nerazmerno nežnejša nego grazijozna, bolj navdušenje vzbujajoča nego dekorativna, je osnovna impresija Groharjeve umetnosti. Angelijsko igrajoč, dišeč je njegov kolorit. V njem je blaga bolečina, intimnost — ali brezstrastnost. Simintam zadiši po zafrani, lilijah in solnčnicah. V Groharju je vse od duše, nič ni površnega in njegove barve dihte. Snežno blede zlato je največkrat osnovni ton njegovih slik. Po njem pa so zlate druge barve: največkrat vijolično-oranžne in rožnato-oljčne. Njegove simfonije barv so polne živega, intimnega, neposredno drnčavega tona. Neobjasnega, estetičnega, čudovitega pečata duše človeka, kateri ima v sebi mnogo duš; ali od vsake le en del. — Duše drugih ljudi, živih, bivših, bodočih. Od duše celega sveta: od tega kakoršen je, in od onega kakoršen bi moral biti. Tega začnjenja nosijo v sebi le dobre duše, in ta čut jih navdaja z neko vzvišeno tugo. Ton ima Grohar nežen, silen, divno nejasen in prodiren. Nemogoče se je vbranjiti njegovega vpliva, čustva, ki vstvarja

človeka boljšega in srečnejšega. Grohar je zmagal tehniko, in človek, gledaje njegove slike, občuti, da je to otaštveni dih dobre sanjajoče duše — da je vse, presrčno in intimno. Groharjeve slike vas ljubijo in vam žele plemenito veselje — to je prva splošna impresija.

Grohar je katoličan; to čutim; dasi ne umejem reči: kako in v čem. Po katoličanstvu v sebi, po onem, kar govore temno barvana okna gotične cerkve, in česar so polne bolečino izrazujoče slike poljskih slikarjev, posebno njih cvet: Vojtjih in Gvozdzicki.

Grohar je gotovo bližji germanski ali italijanski duši nego specifično slovenski in pravoslavni. Pravoslavna duša ga manj vmeva, a zato ji je zgovornejši. V Groharjevem tonu je veliko katoliškega zaradi kulture njegove slovenske duše, laškega latinizma in razmišljajočega germanizma. Tako ima Grohar v vsi svoji prostorsrčnosti tudi motnih in težkih not iz divnih koračev starih orgelj. V čisti čistosti ima prav malo lilijne nedolžnosti; a greha malo, prav malo, toliko, da je zloben za dekoracijo. In ta komaj vidna dekoracija mu je v resnici v olepšavo.

Kakor slikar je Grohar izključno kolorist; to je daljna impresija, katera sledi izza impresije. Pri njem je estetični ton silno močan v celotnem svojem blagolasjeju

in finosti. Shakespeare pravi: svet je vstvarjen iz iste tvarine kakor snov, svet je vstvarjen iz snovi. Groharju pa so barve sanje in svet je vstvarjen iz barv. On ni brezčuten, ter ima smisel za plastiko. Fond njegovih pokrajin je močno in krasno modeliran, a lica so konstruktiva. Ima tudi fin čut za vezanost in elegantnost linij. Bil je, ako ne ravno izvrsten, a dober risar, in vsaka njegova beležnica je bila polna karakterjev. Pač pa njegova smisel za formo ni bila velika. Po njegovem bi bil on sam priznan slikar a ne tako velik umetnik kakoršen je — pravi pesnik. In to, da je bil pesnik, ga je delalo višjim in vstvarilo velikim umetnikom. Poleg pa tudi ono njegovo čudežno globoko, fino umevanje barv, njih opazanje in razumevanje mešanja. Ta dobri slovenski cvrček je bil v resnici napojen s solncem, in je sejal solnčni dež po slovenskih gajih in livadah. Svetlost mu je bila bitje stvari in bila je vedno sprejeta v barve, pobarvana z njegovimi barvami, barvami njegovih snovi, snovi o dobrih dušah, o duši slovenski, oplemenjeni, vzdignjeni iz trde vsakdanjosti v višmo svetinje srca, katerega vsebina so vsi drhtljaji drugih src, katero trpi tuje muke in je srečno ob tuji radosti. Grohar je bil tako srce. In če se more o kom reči: da je pisal s krvjo, se o njemu reče lahko, da je z njo slikal. On

je, gotovo, gledal s fizičnim očesom barve kakor jih gledamo mi, ali videl jih je drugače in je hotel, da bodo take, kakor jih vidi on. Umeval je barve in jih stiziral, in to v pravem smislu besede. Bil vladar tehnične, in ravno zato ni puščal, da bi se ista videla. Logiko barv eno v drugi in eno poleg druge — vse je poznal instinktivno in ne rokodelski. Imel je divno predtekočijo za edinstveno tona. Njegov kolorit je delo lirika, boja tega impresionista, izvirajoče iz polnožnjene duše — nje odsev in izraz. Kolorit je poln govora in izrazov. Vse, kar je njegovega platna govori, a ne le k. lintonovo: jaz sem zlato, cinobor, oker ali ultramarin; nego je poln simfonij. Samo krasno dekorativen, temv ima tudi duševni izraz, in sicer nekaj, vsebuje moralno značenje duše. Groharjeva barva ima izraz, katerega ji ne dihnili on sam, izraz močan in čuteč. Nlokedaj se slikarji povzpno do velike in čisti impresiji od visoke poezije in glas. Nikdar ne boče mogel nihče najti na eni isti sliki dinamiko in ton Beethovnov »Debeše«, ali Nietzschejeve »Pijane smee«. Nekoliko se pač včasih veliki slikarji približajo tej višini; samo teh slikarjev je zelo malo. Wistler ima simfonije globokih not v svojih simfonijah, kakor tudi Van Gog in Anglada. Tem pridru-

K članku dodajemo za danes samo par besed, da na kratko označimo vrednost njuno. Nam je že znano vse ono, kar pripoveduje članek v »Ed.«. Taka polena so že pogostoma metali s Kranjskega veliki gospodarski napravi za ves naš Kras. Prihajala so od strani, ki očitno ne privošči izbornih Podnaroških študentov našemu Kraškemu ljudstvu in ki so najbrže menili, da bi se vodne sile dale porabiti v kakšne druge spekulativne namene. Teh svojih skrivnih želj in željic pa seveda niso mogli povedati in jih ne pove tudi članek »Ed.«; zato so morali kazati svoje konjsko kopito v drugačni obliki, ki bi imela na zunan, nekako stvarno lice. To pa je po priliki vse, kar bi mogli na splošno odgovoriti dopisniku »Ed.«

V prihodnjih številkah pričakujemo obširno tehnično poročilo prof. Hráskega na češki tehnični visoki šoli v Pragi, ki s svojo temeljitostjo pobije vse nasprotnike in spletkarje proti tej naši velškanski gospodarski napravi.

G. profesor Hráský je izboren poznavalec našega Krasa ter je bil na Kranjskem uslužben od leta 1884. do 1897. kot deželni hidrotehnični inženir. Kot bister opazovalec naših razmer, prijatelj našega ljudstva in strokovnjak v vedovodnih napravah, je stal s svojim svetom in delom konsorcij ob strani in konsorcij je izkoristil njegovo znanje in njegove nasvete. G. inženir Hráský predava vodarstvo na češki tehniki in sodeluje kot tehnični svetovalec v vseh takih vprašanjih ne le na vsem Češkem, marveč tudi na Moravskem, v Galiciji, Istri (rekonstrukcija vodovoda za Opatiji), na Črnigori, Bolgariji in tudi še dalje. Mnenje takega moža nam ne morda več imponoval nego poena, ki jih meče nasprotnik velike dobrotvorne naprave v »Ed.«. A. G.

Družba sv. Cirila in Metoda.

Podružnica C. M. družbe za Opatje-selo in okolico bo imela dne 21. t. m. ob 4. uri popoldne v prostorih g. Franceta Marušiča št. 65 svoj ustanovni občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. Govor o namenih C. M. družbe in čitanje pravil. 2. Vpisovanje novih članov. 3. Volitev odbora. 4. Razni predlogi in nasveti. K obilni udeležbi se vabijo g. člani in vsi oni, ki čutijo za slovensko stvar. Pripravljalni odbor.

DOPISI.

Iz tolminskega okraja.

Tolmin, 19. 4. 1912. Danes je umrl ob 3. uri zjutraj po tridnevni bolezni na unetju na obistih gospod Franc Svoboda, c. kr. okrajni orožniški stražmojster v 40. letu svoje starosti doma iz Bele na Češkem. Pokojni je nastopil svojo lužbo v Tolminu dne 2. 2. 1910 ter si je v tem kratkem času znal pridobiti vsestransko priljubljenost,

se tudi Ivan Grohar. To je v čast mali Sloveniji, in to pomeni mnogo za duševno sposobnost Jugoslovancov. Grohar je bil, če tudi katoličan, vendar Jugoslovanc. V njem je jugoslovanstvo prevladalo katolicizem v pogledu pravoslavne duše.

Ivan Grohar ni izčrpal svojih duševnih zalog. Smrt ga je pokosila pre- zgodaj, izbila mu iz rok čopič in palet. Zapustil je dovršenih slik; a on sam ni še dovršil. Imel je še mnogo povedati, in vse, kar je povedal, je bilo nasproti onemu, kar je hotel povedati in je bilo potrebno, da nam pove — molčanje. Pa tudi ta molk govori, in to glasneje od katerikoli redaj živčih slikarjev slovenskih.

Tako brat Srb o sinu naše domovine — o Groharju. Slava njegova raste, že je prestopila Dunav in Savo pri Beogradu. Letos v februarju so na Dunaju zopet občudovali njegovega »Sejalca«. — On živi, in živi bode pred očmi zanamcev, kateri ga bodo bolj cenili nego mi, ki smo ga videli vstvarjajočega. Veliko smo zamudili in zagrešili na Groharju, in s tem na lastnem narodnem telesu. Zato naj bode naša skrb, da to popravimo na še živečih stvariteljih slovenske umetnosti.

In res, kakor da iz preranega groba nesrečnega Ivana Groharja klije vzpodbujajo. Pričeli smo se gibati, in to gibanje

posebno pa pri svojih podrejenih orožnikih. Za njim žaluje vsak, kateri je moža poznal, zapušča vdovo in dve hčerki. Naj počiva v miru!

Gledališče.

Današnja predstava.

Danes pride na oder najduhovitejša našarska komedija poslednje dobe, Fr. Molnarja »Gardist«, ki je preletela v kotlaj enem letu (1911) skoraj po vseh velikih odrih s sijajnim uspehom. Dejanje, ki je nadvse duhovito in velezabavno, se odigrava v igralških krogih, med igralcem in igralko, ki rešujeta vprašanje: kdo je pametnejši, kdo zvitejši, kdo inteligentnejši, žena ali mož. V dejanje, ki se vrši deloma na domu igralčevem, deloma v loži dvornega gledališča posega neprestano tudi gled. kritik, ki v igralški družbi ne sme manjkati, ter kuriozna »mama« igralke, ali bolje rečeno zvodnica. Pointa igre: žena je vedno in v vsakem oziru pametnejša in bolj rafinirana kot napre-metenejši mož. Definicija te pointe se nadvse zabavno in duhovito razvija, ter se presenetljivo zaključuje. Igra »Gardist« zasluži splošne pozornosti sl. občinstva. Igralca-gardista igra g. Nučič, igralko ga. Šetrljova, kritika g. Danilo in mama ga. Bukšekova.

Predstava jutri.

Jutri v nedeljo 21. aprila se uprizori velezabavna burka J. Horsta »Nebesa na zemlji«. Ta burka, ki je izmed vseh v pretekli sezoni uprizorjenih burk najbolj- ša, bo v kratkem preletela vse odre širom naše domovine, kar pač znači, da je ljudem zelo všeč, ker ni banalna, pač pa je polna humorističnih zapletkov, ki vzbujajo nepopisno veselost od začetka do konca. Glavne vloge igrajo dame: Šetrljova, Bukšekova, Wintrova, V. Danilova in gg. Povhe, Nučič, Bukšek, Danilo in drugi. Sodeluje s' avna vojaška godba c. kr. pešpolka 47., ki bo pridno svirala v odmorih.

Opozorjamo slavno občinstvo, ki se rado zabava in smeje, da je to zadnja burka in zadnja nedeljska predstava v letošnji pomladanski sezoni.

Predstava v torek.

V torek 23. aprila pride na oder prekrasna drama modernega italijanskega pisatelja Giuseppe Giacosa »Tristi amori«, (Tužna ljubezen), v treh dejanjih.

To priznana mojstersko delo je prevedeno tudi v nemščino pod naslovom »Freudlose Liebe«. K umotvorom drugih svetovnih dramatikov se vredno pridruži tudi torkova predstava »Tužna ljubezen«. Že danes opozorjamo slavno občinstvo na to sijajno, da skoro klasično zgrajeno italijansko delo.

naj postane valovanje. Značilno je, da baš o Groharjevi obletnici snujemo »Dobrodnelno loterijo«, katere izkupiček je namenjen v podporo ubogi pastorki, slovenski umetnosti. Vsaka teh srečk naj najde svojega lastnika, nobena naj ne ostane zapuščena. Kar nam je šolstvo, to nam bodi umetnost, posebno vpodabljajoča umetnost nam mora biti pri srcu. Ta je ponos vsakega kulturnega naroda. Kjer je pa ponos, kjer se je s čim ponasati: to je naše, to je delo naših sinov — tani ni od-padništva.

Kojenja naša domovina biti svoji »lepi« hčerki mačeha, takrat razpne ta peroti. Bernekar in drugi se vrnejo k viru svoje duše, in duh Ivana Groharja se bode veselil cvetja poganjajočega iz njegove gomile.

Posavska ravan brani in veličastne Kamniške planine čuvajo že letodni njegov prah. Čas je, da vstanemo iz letargije in da smo da »smrti ni« za mučenika slove umetnosti in njegove svetinje. Omogočimo razvoj tega, čemur je on posvetil svoje življenje. Naj bode Ivan Grohar zadnji, kateremu sta predčasno padla, po naši krivdi, iz rok čopič in paleta. Če se vdsjstvi to, potem smo postavili najlepši »pomnik možu« — svojemu nesmrtnemu duhu postavil si ga je sam.

Predstava v sredo.

V sredo 24. aprila se uprizori kot zadnja noviteta preteklega sezone, prekrasno uspela izvirna slov. drama Antona Funtka »Tekma«. Sl. občinstvu v Gorici in okolici, ki se zanimajo za našo slovensko dramatično, naznanjamo, da se igra »Tekma« samo enkrat.

Predstava v Tolminu.

V ponedeljek 22. aprila gostujejo igralci v Tolminu in uprizore burko »Nebesa na zemlji«.

Iz Tolmina.

Rokodelsko bralno društvo v Tolminu si šteje v dolžnost opozoriti svoje člane, tržane, bližnje in daljne okoličane in vse ljubitelje lepe dramatične umetnosti na znanjo dramatično predstavo, ki jo priredi v ponedeljek dne 22. t. m. z gostovanjem igralcev slov. deželnega gledališča v Ljubljani.

Vprizorijo velezabavno burko »Nebesa na zemlji«, ki je dosegla povsod poln vspeh.

Gostje umetniki zaslužijo za svojo vstrajno požrtvovalnost in vseskozi umetniške nastope popolno priznanje od strani publike.

Priznanje in pohvala pa naj obstoja v tem, da naše za gledališko umetnost do sedaj vedno uneto občinstvo napolni gledališko dvorano do zadnjega prostora.

S tem dobijo gostje najprimernejše zadoščenje za svoj trud. Povdarjamo to posebno radi dejstva, ker se čuje glas, da so letos umetniki morda na svoji zadnji turneji in bi bila torej to sploh zadnja predstava v Tolminu.

Tri leta zaporedoma so nas obiskovali in vsakikrat so pustili pri nas najboljše utiske, zato upamo, da občinstvo poskrbi, da ne bodo pri zadnji poslovljni predstavi vsled pičle vdeležbe razočarani!

I.

M. Halbe, Reka.

(18. 4.)

Ob Visli stoji dvor Petra Doorna, čegar gospodar je tudi lastnik nekdanjega Ulrichsovega dvorca z zemljiščem vred. Kupil ga je Petrov prednik od Reinhold Ulrichsovega očeta, kateri je bil primoran prodati po strašni povodnji zemljo, in oditi v tujino. Sin, Reinhold Ulrichs pa je ostal pri Doornovih za hlapca, in se tu tudi postal. Peter Doorn ima dva brata: Henrik, inženir in mlajši Jakob, ki je doma kakor hlapec, dasi mu je pokojni oče na smrtni postelji obljubil Ulrichsov dvor. Do tega ni prišlo, ker je Peter uničil pravi testament ter ponaredil drugega, potem katerega razlasti svoja brata injiu dedščine. Henrik je v tujini v Ameriki in drugod in ne sluti nič o goljufiji bratovi ter misli, da je bil njegov delež uporabljen za njegove študije. Tem strašnejše zadene to Jakob, ki dolži očeta prekomitve dane obljube. Renata, Petrova žena, izve goljufijo ob priliki, ko sta utonila njuna sinova v Visli in njen mož ji v obupu prizna svoj zločin, in smatra to grozno nesrečo za kazen. Bilo je spomladi in led na Visli se je pričel lomiti, in pretila je, kakor vsako leto, strašna povodenj, če se ledena plošče zajeze in voda prodre nasip, katerega nadzorstvo je bilo poverjeno Doornu. Ravno v tem času pride po 12 letih domov Henrik, katerega je poslala vlada, da vodi vravnavo rečnege toka. Tako sta sedaj oba mlajša brata pri Petru in oba zaljubljena v njegovo ženo. Razvije se drama v na videz mirnem domu. Na dan pride Petrov zločin na lastnima bratoma. Izda ga Renata v obupu samobrambe. Jakob se hoče nato maščevati, največ iz obupa, ko vidi, da Renata ljubi Henrika a ne njega, s tem, da poskusi prekopati nasip in spustiti vodo narasčajoče reke v deželo, ter s tem vničiti brate in vse. Peter mu hoče zabraniti, in tako se v medsebojnem boju prekucneta preko hasipa v Vislo: a narasla reka ju odnese s' seboj.

I. dejanje je posebno karakteristično vsled nastopa Filipine Doornove, stare matere bratov Doorn. Z umevanjem umetnice je g. Bukšekova predstavljala Filipino, vpognjeno starico, opirajočo se na palico tresočih se rok. Nепrestano se ozirajočo okrog in tožečo: »nekdo pri-

haja k nam«. Ni se motila. Prihajala je kazen za storjen zločin, na katerega obstoja je bila sokriva; a se ni zgrazala nad njim, nego nad tajno ločitvijo svojega unuka in njegove žene, ki je bila posledica tega dejanja. Ta čudna morala in mišljenje v triletnem telesu na robu groba je tako živelo pred našimi očmi, da smo nehote pozabili, da gledamo le igro. G. Bukšek se je zopet odlikoval kakor Peter Doorn, in posnel popolnoma vso brezsrčno naravo svojega junaka, ki je zmožen vreči svoja lastna brata iz očetove hiše; ona brata, katerima je pobral, ju ogoljufal za vse. Kako mu je sršel iz oči srd in črv ljubosumnosti, ter vsa ona strast in moč moža, ki hoče doseči pri ženi svoje pravice; ko brani, kar je možu najdražje: ponos, bodisi z zločinom ali smrtjo. — In g. Wintrova je stvarjena oživljati trpeče žene. Resnično Renato smo videli — plaho in pogumno ob enem, ko ji je braniti svoja prava. Videli smo žalost matere, obup ženske, videče: da celo njeno življenje je bila znota. — Henrik Doorn — g. Nučič, naravna slika moža, ki je okusil življenje tam zunaj, kj pa ni pozabil nekdanj ljubljene Renate. In ko ju vidi zopet, se mu obudi staro čustvo z vso silo. — Jakob Doorn — g. Šmaček, dovršeno izveden značaj v dno duše vžaljenega človeka, prenapolnjenega trpkih čustev in nesrečne ljubezni do bratove žene. Pretresljiva in mila je scena v I. dejanju, ko napiva najlepši ženi na svetu — in v III. dejanju, ko izraža nado, ker je videl svojo zvezdo. A potem: »goljufala me je, zato naj bode prokleta zvezda večernica.« — Pa Reinhold Ulrichs — g. Danilo; ali ni bil to pravi striček, mojstersko kreiran. Vse ve stric Reinhold, ali molčati mora; ker grenka je beraška palica. A nazadnje je prisiljen govoriti — »reka« potegne vse s saboj — nihče se ne more vpirati njeni sili in to je življenje.

Za ljubitelje dram je bila »Reka« ena najlepših predstav letošnje sezone, in to v vsakem oziru. Le žal, da so ljubitelji bili v manjšini, kajti ni nam bilo pretesno niti prevroče v gledišču.

Čestitamo

vsaki nevesti (novici), katera. kupi celo opremo (balo) pri tvrdki:

HEDŽET & KORITNIK

Vogal Corso Verdi in Via Scuole 5.

Lepo, dobro in trpežno blago. — Cene vsemu blagu najnižje! — Prepričajte se!

Domače vesti.

Darovi za »Dilaško kuhinjo«. — Andrej Podgornik na avstrijski ladiji Radec-ki pri Korintu 10 K. — Na račun meseč-nime je prišlo 61'06 K.

Okrožnica vsem županstvom dežele. — Županstva se naprošajo, da naznanijo čim prej deželnemu odboru, ali in kako škodo je povzročilo neugodno pomladansko vreme setvam, vinogradom, sad-nemu drevju in murbam. Deželni odbor.

Soška podružnica S. P. D. v Tolmi-nu vabi na redni letni občni zbor, ki se bo vršil v smislu pravil v torek, dne 23. t. m. ob pol šestih popoldne v prostorih Nar. Čitalnice v Tolminu. Ker se bomo razgo-varjali o korakih za pričetek S. Gregor-čičeve koče, želi obilne udeležbe odbor.

Odhod domobranskih alpincev iz Ljubljane. — Danes ob 6. uri zjutraj je odkorakal I. bataljon alpincev v Ljubljani v svoje poletne štacije, in sicer gre prvi dan čez Toško čelo, Brezovico, Goli vrh do Skofje Loke, kjer ostane čez nedeljo. V ponedeljek odide čez Staro Loko, Sv. Gabrijel, Dražgoše, Nemški Rovt do Bohinjske B. strice skozi Globoko, čez pas v Tolmin do Kobarida, kjer se nastani bataljonski štab, IV. stotinja in oddelek s strojnimi puškami. Ostale stotnije se raz-idejo: I. v Bovec, II. v Breginj, III. v Le-gie, V. pa na Livček. II. bataljon odkoraka pa v ponedeljek v Tolmin, kjer ostane bataljonski štab in oddelek s strojnimi puškami. Ostale stotnije odidejo: VI. v Vol-če, VII. v Srednje, VIII. v Kanal, IX. pa na Vrhovlje. Kakor že znano, bode II. ba-taljon potem stalno prezimoval v Gorici, I. pa še v Ljubljani.

Kvarjenje prstnih slovenskih priimkov. — Nekaj časa že opazamo, da se nekateri Slovenci pri nas bojijo preveč »stresice« na svojih »ce«, »s« in »z«. Kar odšcipne jedno strešico in priimek je seveda lepši! Čemu to početje, tega res ne razumemo. Tako odšcipnjenje ne spremeni slovenskega priimka, ampak skvari ga. Vsak vidi, da je priimek slovenski, in če misli kdo, da je s tem kaj zbrisal s svojega priimka nasproti tujcu, se jako moti. Samo osmešil se je, priimek ostane slovenski; le skvarjen je prav po nepotrebi. Italijani ne kvarijo svojih priimkov Slovincem na ljubo, čemu bi jih potem Slovenci kvarili kdo ve, komu na ljubo? Naj neha že to počenjanje, ki ni v čast goriškim Slovincem!

O cesti po Banjski planoti. — Iz Bat nam pišejo o gorski cesti, tako imenovani po Banjski planoti, da sta bila tam dva inženirja, zgradili so takorekoč stezo po celi črti, koder se ima graditi cesta. Ali sedaj ni ne duha ne sluha več o tej cesti. Dosti mladeničev je čakalo do sedaj doma, ker pa le ni bilo nič, so odšli v tuje kraje s trebuhom za kruhom. — Tista steza, katero so naredili, je šla tudi čez kako njivo in ljudstvo hodi sedaj po stezi, meneč, da je bližje kot po stari cesti. Kmet bi rad oral njivo, pa mu stavi ovire steza. Delo pa se ne prične. »Čakamo in čakamo, kdaj kaj pričakamo?«

Tombola v Solkanu. — Telovadno društvo Sokol v Solkanu priredi v nedeljo dne 21. t. m. javno tombolo. Dobitka: čimkva 100 K, tombola 200 K. Vse že pred Vel. nočjo razprodane kartice so veljavne. Začetek ob 4. pop., po tomboli javni ples. Ker je čisti dobiček namenjen za zgradbo Sokolskega doma, pričakuje se obilne udeležbe. Jutri vsi v Solkan! — Odbor.

Da nemštvo v Gorici napreduje, je bil zavjalk pred kratkim Primorski List. Pri tem pa si ni mogel kaj, da ne bi se zaletel v naprednjake, češ, da ovirajo skupno delo. Mi smo že večkrat svetovali »Prim. Listu«, naj pusti v miru skupno delo, ako mu je količkaj za bodočnost Gorice! Pametno skupno delo v Gorici bo velikanske koristi Slovincem, ako ga seveda ne razderejo klerikalci. Ne smemo pozabiti, da je svoj čas že dr. Breclji razlagal, da je naprednjak bolj nevaren slov. narodu nego Lah ali Nemec, dr. Krek pa uči zaničevanje in pobijanje naprednjakov. Ljudje, ki tako govorijo, tičejo v opazovalnico — mimo njih pa se bo dobilo menda še vedno ljudi pri nam nasprotni politični stranki, ki bodo prav upoštevali položaj Gorice ter bodo vedeli, kako mora biti plodonosno delo za slovenstvo v Gorici!

Protialkoholno gibanje in klerikalci. — Klerikalci započeno veliko, ali največ zato, da so nekaj časa glasni, da se delajo moderne in kažejo za velike prijatelje ljudstva. O protialkoholnem gibanju so mnogi kričali in mnogo vina je steklo po njihovih radi tega kričanja suhih grlih. Na zborovanju klerikalnih učiteljev v Ljubljani pred kratkim pa se je moralo konstatovati, da dosedanje protialkoholno delovanje ni rodilo nobenega sadu ter da je znani goreč duhovnik (Kalan, ki se je res obilo ubijal s protialkoholnim gibanjem in izdajal poseben list, vse skupaj pustil, ker je sprevidel, da je bilo vse njegovo utrudljivo pehanje zaman. Pater Škrabec na Kostanjevici v Gorici pa je bil na Kalana tako hud, da ga niti sprejeti ni hotel v samostanu; skril se je pred njim. — Na Goriškem so se bili začeli »protialkoholno gibanje« v Mirnu. Pašaretarji so pili nekaj časa pašarete, ali kmalu so se jim vzgabile pašarete in začeli so nalivati v steklenice pašaret črno vino. Pašaretarji in betonč čarji so izgubili ... Tačas ko so ustanavljali v Mirnu društvo, katero naj vstavi vinsko pivčo, so bili strašno navdušeni in pripetilo se je bilo tisti ponedeljek po nedelji, ko se je ustanovilo društvo, da ni mogel neki zidar na delo v Gorico. Ko je prišel drugi dan, pa se je opravičil pri mojstru tako-le: Ne zamerite, misem mogel priti včeraj, smo ustanovili protialkoholno društvo, pa smo malo preveč pili! — Seveda, če se na tak način protialkoholno gibljejo, ne more biti nikdar nič iz takega početja.

Pri »Zlatem jellenu« gostuje v ponedeljek, dne 22. t. m. in v torek dne 23. t. m. večja družba variete-gledališča z Dunaja.

Kazenska razprava radi znanega »fridolinstva« iz Malovš se bo vršila v Gorici v ponedeljek 22. t. m.

O podivjanosti in izprijenosti med ljudstvom so se menili duhovniki v Ribnici na konferenci, kakor smo čitali pred par dnevi v »Sl. N.«. Može so najbrže ugibali, odkod izprijenost in podivjanost? Odgovor je lahek: klerikalna stranka ima na vesti podivjanost ljudstva. V klerikalnih vrstah divja izprijenost, tam rastejo in se množijo grehi in zločini. To pa v glavnem radi tega, ker klerikalni pristaši smejo delati, kar hočejo. Politikujoči duhovniki in njihovi priveski jih učijo, da jim je vse dovoljeno, da se jim ne more nič zgoditi, jih bodo že oni varovali; samo da so njihovi. — Saj vidimo pri nas na Goriškem. Dokler ni začelo klerikalno divjanje po deželi, je bilo naše ljudstvo res dobro in verno; odkar so razpregli klerikalci svoja tipala po deželi, se širi med ljudstvom velika pokvarjenost. Krivi so klerikalni kolovodje. V cerkvi se čuje le prečesto samo zabavljanje na naprednjake in napredno časopisje, izven cerkve hujskanje po čukarji in Marijinih družtvih, pijančevanje, porodilo se je že fridolinstvo in druge take lepe reči dičijo krščansko stranko. Nož, kol, zmerjanje, greh, s tem spričujejo klerikalci svoje katoliško prepričanje ... Temu se pa ni čuditi, če vstajajo krivi preroki, ki učijo: društvo proti društvu, poderi, kar napravi naprednjak, zaničuj ga, pobij ga! ... Vse strasti vplamene v klerikalcu in ker je človek sin slabosti, se v takih okoliščinah, ko mu je vse že naprej odpuščeno, spozabi, podivja in izpridi se ... Nekateri kraji so postali že kar nevarni. — In če kedaj v »Soči« kak opazovalec z dežele povzdigne svoj glas ter pove odkrito besedo o podivjanosti med ljudstvom, jo, kak krič in vik zaženejo klerikalci: da sramotimo naše ljudstvo, da obrekujemo naše dobro in verno ljudstvo. Govorili pa smo le resnico z dobrim namenom, da bi se odpravile napake iz ljudstva. Klerikalni kolovodje pa ščitijo greh in zločin ter dajejo potuho svojim ljudem: naj le ostane v blatu izprijenosti, le tako more biti njihovo, dvignjeno iz tega blata ni več klerikalno. — Tožili so o izprijenosti in podivjanosti med ljudstvom; če pa kdo misli, da kaj storijo proti tej izprijenosti in podivjanosti, se jako moti.

Novi dvajsetkronski bankovci. — Zaradi vedno množčih se falzifikatov dvajsetkronskih bankovcev je Avstro-ogrška banka sedaj sklenila principielni sklep, da čimprej, vse veljavne dvajsetkronske bankovce odtegne iz denarnega prometa in jih nadomesti s popolnoma novimi. Že od novega leta sem napravila banka v svoji tiskarni bankovcev poskuse o izpremembi in trpežnosti nove podlage, ki je ne bi mogli ponarejalci nikdar natančno posneti. Vkljub marljivim in hitrim poskusom pa ne bo banka mogla novih bankovcev izdati pred prihodnjim novim letom, ampak bo še prisiljena obdržati v prometu sedanje bankovce in jih pomnožiti še z eno izdajo.

»Camera di commercio« v Gorici pošilja slov. županstvu laške vprašalne pole; menda hoče imeti imenike volilcev. Županstva gotovo vrnejo take laške pole, kajti to je skrajna nesramnost od strani trgovsko-obrtno zbornice, da pošlje slov. županstvu laške vprašalne pole. Kaj je poslala laškim županstvom slov. vprašalne pole?!

»Prvaški Sokol« priredi dne 21. t. m. ples v »Sokolskem Domu«. Svira naraščaj.

Občinske volitve v Trzinu prično v ponedeljek. Ta dan voli tretji razred. V tem je dosti slovenskih volilcev. Volitve obetajo biti jako hurne. V tretjem razredu utegnejo slov. glasovi igrati važno ulogo.

Čez Mirensko cesto, kjer se je enkrat že zgodila nesreča, stoji po noči včasih celo uro vlak, ki prevažajo blago z jednega kolodvora na drugega. Tako je hotel nekdo pred kramkim v gledališče v Gorico; peljal se je ali vlak je zastavil pot. Ker je vlak stal tam menda nad 1 uro, je moral on gospod okoli po polju, da je prišel na cesto in je potem mogel v Gorico. Pritožujejo se tudi o tem, da puščajo ponoči vozove ob cesti. — Če je tema, se tam zgodi vedno lahko ponoči kak nesreča. Prizadeti naj storijo, kar imajo storiti!

Odpri lekarni. — Jutri popoldne bo sta odpri v Gorici lekarni Girioncoli-Kürner. V teh dveh lekarnah bo tudi ponočna služba v času od 21. do 28. t. m.

Listnica: Raznim gg. dopisnikom: Prihodnjič.

Politični pregled.

Poslanska zbornica.

Nastop Jugoslovanov proti nasilstvom na Hrvaškem.

V seji v četrtek so začeli jugoslovanski poslanci svojo akcijo proti hrvaškemu režimu.

Ko je predsednik omenjal v svojem iagovoru velikansko nesrečo na morju, je vskliknil posl. Blankini:

»O nesreči »Titanica« govorite, za velikansko nesrečo Hrvaške pa nimate niti ene besede niti srca. Govorite rajši o tej nesreči!«

Sledili so hurni prizori. Iz vrst Jugoslovanskih poslancev so se čuli glasni protesti proti režimu na Hrvaškem in proti ministerskemu predsedniku Stürgkha. Jugoslovanskem protestu so se pridružili tudi češki radikali in socijalni demokrati.

Prečitane so bile interpelacije hrvaških poslancev, nemških socijalnih demokratov in čeških socijalistov na celotno vlado glede režima na Hrvaškem.

Šustersičeva interpelacija na ministerskega predsednika poudarja, da sistiranje ustave in uvedba diktature na Hrvaškem ni interna zadeva Ogrske. To kar se je zgodilo sedaj na Hrvaškem, je največje zakonolomstvo, kar jih pozna moderno ustavno življenje Evrope. Hrvaška ni dala nikdar niti najmanjšega povoda za tako postopanje in navzlic vsem provokacijam ni ljudstvo niti za trenotek zapustilo zvestobe napram zakonu dinastiji in državi. Interpelacija vpraša nato ministerskega predsednika: kaj misli storiti avstr. vlada napram sistiranju ustave na Hrvaškem in katere korake hoče podvzeti, da varuje ogrožene vitalne interese te državne polovice in monarhije.

Interpelacija nemške socijalne demokracije stavi na vlado vprašanje: Ali je avstrijska vlada proti takemu državnemu prevratu na Hrvaškem protestirala? Ali je krona in ogrska vlada pripravljena zopet napraviti ustavne razmere na Hrvaškem in odpraviti sedanji zakonolomni režim? Kaj namerava storiti vlada, da obvaruje državo pred težkimi posledicami nasilne politike, ki jo je uvedla ogrska vlada.

Med veliko pozornostjo zbornice, je na koncu seje odgovoril ministerski predsednik grof Stürgkh na interpelacijo jugoslovanskih poslancev in socijalnih demokratov glede režima na Hrvaškem. Izjavil je: »S pridržkom, da so razmere na Hrvaškem odtegnjene ingerenci avstrijske vlade, nastane vprašanje, ali se te razmere ne razširijo tudi čez mejo na Avstrijo in vplivajo na to državno polovico. Na drugi strani nastane vprašanje, ali vsled teh razmer ni ogrožen politični razvoj Bosn ein Hercegovine in njih interesi. Glede na to se avstrijska vlada ne more odtegniti dolžnosti, v primernem času vplivati na preokret razmer na Hrvaškem in na konec izjemnega stanja, ker je to v interesu totranske državne polovice.« (Odobranje.) — Ministerski predsednik upa, da bodo merodajni in odgovorni činitelji na Ogrskem storili vse, da v najkrajšem času zopet vzpostavijo ustavne razmere na Hrvaškem.

Začetkom včerajšnje seje je predlagal dalmatinski poslanec dr. Dulibič otvoritev debate o odgovoru ministerskega predsednika grofa Stürgkha na interpelacijo jugoslovanskih poslancev zaradi zakonolomstva na Hrvatskem. Zbornica je predlog z impozantno večino, skoro enoglasno sprejela. Za prvega contragovornika je bil izvoljen predsednik »Enotnega češkega kluba«, posl. dr. Fiedler, ki izjavlja imenom vseh čeških strank, da se Čehi pridružujejo jugoslovanski akciji proti kršenju ustave na Hrvatskem, ne le zaradi važnosti Jugoslovanov v balkanski politiki monarhije in osobito zaradi učinkovanja sistiranja ustave pri balkanskih državah, pri katerih uživa monarhija že itak male simpatije. Čehi pa se pridružujejo Jugoslovanom tudi v znak slovenske solidarnosti.

Govorili so potem dr. Krek, Baljak, dr. Leo v imenu Poljakov, dr. Dulibič Trešič-Pavičič, Nemec, dr. Adler, Choc. Ta je zahteval od Slovanov drugačno politiko, da se naj odstrani dualizem ter vstvari iz Avstro-Ogrske federalistična država. Vsi govorniki so ostro grajali odpravo ustave na Hrvaškem ter žigosali Curvaiev režim.

Upor v Maroku. — V Maroku je natančno velik upor. Baje so uporni vojaki šerifove armade ustrelili francoskega generala Moiniera in nemškega konzula ranili. Uradno ta vest še ni potrjena.

V Tangerju so baje 200 francoskih vojakov poklali. Usoda drugih Evropejcev ni znana.

Vojaki oblegajo v Fezu pa'čo sultanovo. Ljudstvo zahteva, da sultan, ki je deželo prodal Francozom, položi glavo. Francoskih vojakov se nahaja v Fezu samo 1500. Domačini so proglasili sveto vojsko.

Novi turški parlament se je sešel 19. t. m. Prestolni govor omenja glede vojne v Tripolitani, da je mir mogoč le na podlagi turške suverenitete nad Tripolitani in Cirenajko. Prestolni govor hvali hrabrost turških vojakov. Sultan moli za nje, pričakuje polnega uspeha.

Vojna med Turčijo in Italijo.

Italijani bombardirajo

Dardanele.

Brzjavka od 18. t. m. poroča: Iz 27 bojnih ladij obstoječe italijanske brodogradnje je danes opolčne pričelo bombardiranje Dardanel. Napadlo je z vsem ognjem pri vhodu se nahajajoči utrdbi Kamakala in Sidikala. Turki so z obeh utrdb z živahnim streljanjem odgovarjali na italijansko pokanje. Gromenje turških obrežnih težkih topov in italijanskih se je razlegalo na daleč na okoli. Italijani niso dosegli nobenega uspeha. Potopila se je ena velika italijanska bojna ladja?

Od turške strani se zatrjuje, da so utrdbe ob vhodu v Dardanele v zadnjem času dobile popolnoma moderno opremo in nove topove, tako, da se baje ni bati, da bi moglo priti italijansko brodogradje pred Carigrad.

Poveljništvo Dardanel je popolnoma prepovedalo vsako vožnjo skoz Dardanele. Ponoči razsvetlujejo celo morskno ožino z reflektorji. Vse ozadje utrdb je zasčeno z vojaštvo. Turško vojno brodogradje leži pod polno paro pri Čanaku.

Po bombardiranju.

Bombardiranje je imelo le namen demonstracije. Oplašiti so hoteli Turke, toda ti se ne dajo oplašiti tako hitro. Bombardirali so tudi otok Samos. V Dardanele udreti, tega si pa ne upajo. Dardanele so podminirane in turška vlada jih je zaprla vsakemu prometu, proti čemur je zlasti protestirala Rusija. V Egejskem morju imajo Italijani 55 vojnih enot. — Italijani niso izgubili nobene ladje.

Razne vesti.

Tržaški aviatik Widmer se je definitivno odločil, da poleti s svojim Blériot-aeroplanom v četrtek 25. t. m. iz Trsta v Benetke.

Dalje na peti strani.

Moll-ov Seidlitz-prašek

je za na želodcu trpeče neprekosljivo sredstvo katere, ima prednost pred vsemi drugimi zdravilnimi stili, kroglicami in grenčicami.

Cena orig. škatlje K 2.—
Poučevanje se sodnijsko zasleduje.

Mollo-va Franc. žganje in sol

za ribanje života. — Bolečine olajšujejo in okrepčajo stazoznano sredstvo proti trganju in prehlajenju vsake vrste. Orig. steklenica K 2.— Na prodaj po vseh lekarnah in mirodilnicah. Glavna lekarna A. MOLL, c. in kr. dvorni založnik, Dunaj, Tuchlauben 9. Zaloga v Gorici v lekarni: A. Girioncoli, G. Cristofaletti.

Večje nesreče zadnjih let na morju. — Dne 3. septembra 1878 se je potopil angleški parnik »Alice« s 1000 potniki; 4. julija 1898 francoski parnik »Bourgogne« z 570 osebami; 6. maja 1902 angleška ladja »Kamorta« z 739 potniki; 15. junija 1904 ameriška ladja »Slokum« z 1000 osebami; 1. julija 1904 norveški izseljeniški parnik »Norge« s 600 ljudmi; 10. septembra 1905 japonska boma ladja »Makaz« s 599 mornarji; dne 4. avgusta 1906 se je potopila izseljeniška ladja »Sirio« s 385 potniki; 24. sept. 1911 pa je v Toulu na Francoskem zletela v zrak bojna ladja »Liberte«; ubitih je bilo 500 vojakov.

Najnovejša nesreča na morju je največja, kar ji ni pomnil svet. Nad 2200 potnikov se je podalo na morje, a le nekaj nad 700 jih je doseglo svoj cilj, drugi so našli hladan grob na dnu morja.

Grozne posledice obsodbe. — V Szatmarju na Ogrskem je žena posestnika Szekelyja bila zaradi nekega malega prestopka obsojena na 3 dni zapora. Ko se je žena pošlavljal, da bi nastopila kaznen, je kap zadela njenega moža. Sina je tvar tako razburila, da si je prerezal žile in da so ga prenesli umirajočega v bolnišnico. Obupana žena se je nato obesila.

Gozdovi so goreli na Gornjem in Srednjem Štajerskem. V graški okolici, v Premštetnu in v bližini Ljubna na Gornjem Štajerskem so bili zadnji čas veliki gozdni požari. Vsled velikega vetra so se požari širili. Še-le po hudem delu, še je vojaštvu in ognjegascem posrečilo, omejiti ogenj.

Pijača na »kredo«. — V Budimpešti je izdal mestni magistrat ukaz, glasom katerega ne sme noben gostilničar in kavarar dajati »na puf« gostu na pijači več kakor za 4 K. Kdor bi ravnal proti tej odredbi, kaznovan bo z globo 100 K.

Velikanska nesreča na morju.

Rešenci v Newjorku.

Parnik »Carpathia« je 18. t. m. ob pol 9. uri ponoči z rešenci došel v New York. Na pristaniščem keju se je zbrala tisočglava množica. Policija in vojaštvo sta pazila na red in gledala, da ni nihče brez legitimacije mogel do keja. Ko je »Carpathia« zavezila v pristan in so se vrgle vrvi, je vso množico pretreslo iznenje. Na krov so šli takoj zdravniki, Samaritani in Samaritanke. Tu so najprej izvedeli, da je veliko rešencev vsled mraza in poškodb med prevozom umrlo, veliko pa je nevarno bolnih. Rešence so nesli na suho in z avtomobili prepeljali v bolnišnice, sanitarije in deloma na lastne domove.

Rešenci pripovedujejo, da je, ko je »Titanic« zadel v ledenik, nastala grozovita panika. Mogli so le malo rešilnih čolnov v morje spustiti, ledena gora je sprednji del »Titanica«, s katerim je ta vanjo zadel, namah zdrobila v koščke. Sedaj je oblast rešence začela zasliševati, da se vpelje stroga preiskava glede eventualne krivde.

Rešenci pripovedujejo, da se je kapitan Smith na poveljniškem mostu ustrelil. Tudi nadinženir si je sam končal življenje. Okoli čolnov se je razvil pravi boj. Moštvo je dva Italijana, ki sta hotela sama neki čoln v vodo izpustiti in se na njem sama rešiti, ustrelilo. Veliko potnikov je na »Titanicu« samem poginilo.

Iz Londona poročajo: »Titanic« je imel na krovu 2358 oseb. Zgrajen je bil v Belfastu ter od tam poročajo, da je imel na krovu 32 rešilnih čolnov, ki so imeli za 1920 oseb prostora. Z druge strani pa se zopet z vso odločnostjo trdi, da je imel »Titanic« samo 20 rešilnih čolnov, ki so mogli nositi k večjemu 970 oseb. Pritožbe listov proti White Star Linie postajajo vedno glasnejše ter zahtevajo listi, naj posreduje vlada ter prisili vse parobrodne družbe, da oskrbe za svoje parnike zadostno število rešilnih čolnov.

Ladja je bila opremljena z vsemi iznajdbami moderne maritimske tehnike. V tem plavajočem mestu je imelo nad 300 ljudi prostora in sicer v kabinah 1. razreda 750, v kabinah 2. razreda 500 in v

medkrovju 1100, poleg tega pa je štela posadka ladje nad 800 mož. Stroški za vožnjo med Southamptonom in New Yorkom so znašali za osebo od 170 do 2329 kron. 170 kron je veljal seveda prevoz ene osebe v medkrovju. Provijanta je vzel s seboj »Titanic« za en teden, in sicer v sledečih množinah: svežega mesa 75.000 funtov, svežih jajc 35.000 kosov, perutnina 25.000 funtov, krompirja 40 tisoč ton, svežega mleka 1500 galon, sladkorja 5 ton, čaja 1000 funtov, moke 250 sodov, zelenjavje 10.000 funtov, mineralne vode 12.000 steklenic piva in vina 16.000 steklenic, posode in podobnih stvari 84.000 kosov. V strojnem oddelku ladje je delalo 300 mož. Ladja je imela poleg raznih zabavišč, telovadnic, plavalnico, parne kopelji, restavracije itd.

S parnikom »Titanic« se je potopil tudi znameniti modri Hope-dijamant. Ta dijamant je prinesel dozdaj vsakemu imetniku nesrečo. Vreden je poldrugi milijon mark. Z dijamantom je združena cela vrsta tragičnih dogodkov. Njegov zadnji lastnik je bil neki Amerikanec v Washingtonu, ki ga je meseca januarja kupil ter ga hotel zdaj v Ameriko prepeljati. Ena prvih lastnic je bila madame Maitenon. Po tem ga je dobila nesrečna kraljica Marija Antonieta. Od te ga je dobil lord Hope, ki se je sam usmrtil, in po katerem je dobil dijamant tudi ime. Eden zadnjih lastnikov nesrečnega dijamanta je bil sultan Abdul Hamid. Mnogo bogatinov ki so ga imeli, so morali na tragičen način umreti. Te nesreče se lahko zasledujejo do leta 1642. Zdaj je morda izigral svojo pogubonosno vlogo, če ga ne bo kak potapljač prinesel iz morja.

Ameriška konzulata v Antwerpnu in v Amsterdamu sta legalizirala 29 pošiljav dijamantov, dragocenih kamnov in biservov v skupni vrednosti 25 milijonov, ki so bili odposlani s parnikom »Titanic«. Ker leži »Titanic« 300 metrov globoko, je vsaka rešitev s pomočjo potapljačev nemogoča. Izgubljeno je torej vse. Razen »Lloyda« v Londonu so udeležene belgijske, holandske in ameriške zavarovalnice.

Približna določitev izgube izkazuje sledeči račun:

Gradbeni stroški »Titanica« 64 milijonov kron, dragulji in dijamanti na krovu ladje 120 milijonov kron, potni efekti 250 milijonov kron, blago v skladišču 100 milijonov kron, poštna pošiljstva 5 milijonov kron, skupaj 539 milijonov kron.

V ta račun pa niso všteta zavarovanja ponesrečenih potnikov za življenje in nezgode.

Škoda, ki jo imajo zavarovalnice vsled zavarovanja ladje in prevoznega blaga, znaša okroglo 58 milijonov K.

Exchange-Telegraphen-Kompagnie pričakuje ugotovitev ravnatelja White-Star-Line, Ismaya, da je bilo pri »Titanicu« raztrgano na desni strani vse ladijno dno. Ladja je ostala po nesreči še dve uri in 25 minut na površju. Zadnje poročilo zagotavlja, da je bilo rešenih 705 oseb in sicer 202 rešnika prvega, 215 drugega 78 tretjega razreda in 210 oseb ladijskega moštva.

Kapitan parnika »Eutonia«, ki se je vrnil v newjorško pristanišče, pripoveduje, da je najbrže parnik »Titanic« trčil ob oni ledenik, katerega je on na mestu nesreče fotografiral. Dan popreje je on s parnikom pasiral ono nesrečno mesto in je od severa nizzdol plaval velikanski, ca 500 metrov dolgi in 100 m visoki ledenik.

Kapitan Smith je bil star 60 let. Hotel je napraviti še to vožnjo, potem bi bil stopil v pokoj. Kakor se zatrjuje, je imel od družbe nalogo, doseči rekord, da bi bil »Titanic« oni parnik, ki je došel v najkrajšem času privozil v Newjork. Odtod hitra vožnja in nesreča.

Poziv slovenski napredni javnosti.

V zadnjih dneh smo čitali v slovenskem naprednem časopisu, da delajo Nemci za počitniško zvezo svojega dijaštva. Vrgli so se tudi na slovenske pokrajine in hočejo tudi tukaj dobiti brez-

plačna prenočišča. Imeli so celo igro v kazini v korist nemškemu dijaštvu, da bi lažje potovali po slovenski zemlji. Znano nam je, da so pa nekatere slovenske gostilne dajale že sedaj nemškim dijakom brezplačna prenočišča.

Dobro vemo, kolike važnosti je za dijaka potovanje po lastni domovini, ker je tudi to del njegove izobrazbe. **Dijak mora poznati svojo domovino, svoj narod, da bo lahko takr, ko stopi v javnost, delal za njegov prospek.** In predvsem mora dijak spoznati priprosto ljudstvo, tisto maso ljudstva, ki je najbolj potrebna njegovega dela. Delal bo pa lahko zanj, ako bo poznal njegove razmere, predvsem gospodarske. Spoznal pa bo vse to potem potovanja, če bo o počitnicah hodil po svoji domovini in imel za vse to odprte oči. — Velik pomen potovanja o počitnicah je dijaštvo že samo spoznalo in je stopilo samo med seboj v zvezo. Dijaki so se zavezali dajati drug drugemu brezplačna prenočišča: »tvorili« so svojo počitniško zvezo, ki je bila zelo nepopolna, ker ni bilo mogoče, da bi bili po vsem slovenskem ozemlju dobili med seboj dovolj prenočišč. Bilo je tudi nekaj zasebnikov in gostiln, ki so dijakom drage volje priskočili na pomoč in dali prenočišče, kar pa ni zadostovalo.

Tudi letos že precej časa dela posebni odbor za počitniško zvezo, ki nabira med dijaki prenočišča. Ker pa to ne bo zadostovalo, **je dolžnost slovenske napredne javnosti, da pomaga naprednemu dijaštvu, da bo moglo doseči svoje plemenite namene.** Prenočišča naj dajo zasebniki, šolska in druga napredna društva, posebno pa gostilne, ki imajo gotovo toliko prostora. Mislimo, da je lahko dati potujočemu dijaku za eno noč prenočišče. Zelo važna so prenočišča v naših obmejnih krajih, ker tja potujejo diji, ki zelo radi, da spoznajo naše stanje. Opozorili bi, da imajo tudi klerikalni dijaki svojo počitniško zvezo, koje glavne postojanke so farovži. Napr. dijaštvu je skupna pot s klerikalci nemogoča, ker napr. dijaka bodo gotovo vrgli iz hiše vsakega klerikalca posebno pa iz farovža. Da bi se pa napr. dijaštvo moralo hliniti med potovanjem, tega ne smejo dopustiti slovenski naprednjaki, **ker mladina, ki služi hlinavščini, ne more napraviti ničesar dobrega.** Zato naj bi se vsi naprednjaki zavedli v tem oziru in pomagali onim, ki so njihovi. Privatniki, gostilne, šolska in razna napr. društva, vzdržite in zavedite se svoje dolžnosti. Vsak, ki količkaj more, naj da prenočišče in naj to javi na naslov:

»Odbor za počitniško zvezo«

Ljubljana,

Mestni dom »Prosveta«.

Kdor misli dati prenočišče, naj to javi, če le mogoče, vsaj do prvega maja, da se lahko potem sestavi seznam brezplačnih prenočišč. Le oni, ki se bo oglašil s tem seznamom, ki bo obenem služil za legitimacijo, naj dobi prenočišče, ker ta je v dijaški zvezi.

Se enkrat ponavljamo, da naj se uvažuje velik pomen in velika važnost dijaških potovanj. **Naprednjaki, pokažite tukaj svojo požrtvornost in storite svojo dolžnost!**

Odbor za počitniško zvezo.

Književnost.

Spisi Mijsakovega Julčka. III. zvezek. S 16 slikami. Natisnila »Učit. tiskarna« v Ljubljani. Zvezek stane 1 K 50 v, s poštnino 16 v več.

Pripovedne pesmi. II. zvezek. Engelbert Gangl: Zbrani spisi za mladino. Stane 1 K 50 v, s poštnino 16 v več. Natisnila Učit. Tiskarna v Ljubljani.

Biser

med vsemi žitnimi kavami je **Franckova Perl-rž.**

Vsak požirek iz škodelice potrjuje premoč te fine kakovosti.

K vsaki žitni kavi pa je, da se doseže v resnici poln okus in lepa okusna barva, treba pridjati malo porcije.

pravega zagrebskega Franckovega pridačka za kavo.

Obe vrsti dobite se v vsaki spec. trgovini.

Objava.

Spremembe v voznem redu poštne vožnje in poštne avtomobilne vožnje na progi Bovec-Rabelj-Bovec.

Sè 16. aprilom t. l. so stopili v veljavo sledeči vozni redi za celoletno poštno vožnjo in za poletno avtomobilno vožnjo na progi Bovec-Rabelj-Bovec:

a) Celoletna poštna vožnja:			
odh. ob 530 zj.	Bovec	prih. ob 230 pop	
" " 7.05 dp.	Log	odh. ob 120 "	
" " 8.05 "	Strmec	" " 12.30 "	
" " 8.55 "	Predil	" " 11.50 dp.	
prih. ob 920 "	Rabelj	" " 11.08 "	
b) Poletna poštna avtomobilna vožnja.			
(od 16. aprila do 15. oktobra vsakega leta)			
odh. ob 12.30 pop	Bovec	prih. ob 7.20 vz.	
" " 1.10 "	Log	odh. ob 6.40 "	
" " 1.45 "	Strmec	" " 6.20 "	
" " 2.00 "	Predil	" " 6.05 "	
prih. ob 2.10 "	Rabelj	" " 5.50 p.	

Hotel pri zlatem jellenu

V ponedeljek dne 22. in torek dne 23. t. m.

gostuje znamenita umešnica iz dunajskega g'e ališča Apollo

Lona Mansen

in dunajski originalni humorist

Pepi Steidler

ter cela variete družba.

Program velezanimiv in koničen.

Začetek ob 8. uri. — Vstopnina 1 K.

Reservirani prostori po K 1-60.

Proda se stavbišče

na jako lepi legi, v bližini državne železnice v Gorici.

Isto je pripravno za kakoršnokoli rabo.

Natančneje se izve v upravnistvu.

Lekarnarja A. THIERRY-ja BALSAM

Samo pravi z zeleno redovalico kot varstveno znamko.

Proti vsakemu ponarejanju, posnemanju in zopetni prodaji drugih balzamov pod dvomljivo znamko, se sodniško postopa in strogo kaznuje. Nedvomljivo zdravstvenega učinka pri vseh obolenostih soplnih organov, kašlju, bruhanju, hripavosti, bolečinah v prsih, na pljučih, specijelno pri influenci, obolenosti na želodcu, vnetju jeter in ledic, slabih prebavi, zaprtju, zobobolu in obolenosti v ustih, trganju po udih, pri opeklinah, izpuščaji itd. je edino imenovani balzam 12 1/2 ali 1/4 l vel. posebna steklenica K 5-6.

Lekarnarja A. THIERRY-ja

samo pravo CENTIFOLJINO MAZILO

zanestljivo gotovega učinka tudi pri starih rnah, pri opeklinah, oteklosti, ponesrečenju in vnetju gnojnih, odstrani iz trupla vse tuje tvarine in prepreči večkrat nepotrebne operacije. Zdravilno tudi pri zastreljih ranah itd. 2 skatliji 8 60.

ZALOGA: Lekarna pri Angelju varhu A. Thierry-ja Pragrad pri Rogachu.

Debi se po lekarnah. — Na deselo po med. mirodjalnicah.

Vzemite,

ako imate nahod, hripavost, zasliženje ali težko sapo, Fellerjev fluid z znamko »Elsa-fluid«. Sami smo se prepričali pri bolečinah v prsih, v vratu itd. o njegovem lekojočem kašelj utelajočem, oživlajočem učinku. Dvanajsterica za poskušnjo 5 kron, dve dvanajsterici K 8-10 franko. Izdelovatelj samo lekarnar E. V. Feller v Stubici, Elsa-trg št. 264 (Hrvaško)

Pomladanska sezona 1912.

Došla je velika izbér pomladanskega in poletnega blaga.

Krasne novitete v **damskih** in **moških** oblekah.

Prepričajte se in oglejte si izložbe in zalogo narodno trvdke

Ivančič & Kurinčič
GORICA

Gosposka ulica šte. 11.

Uzorci poštuine prosti proti vrnitvi.

Zobozdravniški in zobotehniški atelje

Dr. I. Eržen
GORICA

Jos. Verdi tekalistište šte. 37.

Umetne zobe, zlato zobovje, zlate krone, zlate mostove, zobe na kaučukove plošče, uravnavanje krivostjo zob. Plombe vsake vrste.

Ordinirz v svojem ateljeju
od 9. ure dop. do 5. ure pop.

A. vd. Berini

Gorica, Šolska ulica št. 2.

**velika zaloga —
— oljkinega olja**

prve vrste

nejboljših trdk iz Istre, Dalmacije, Melfite, Bari in Nice

s prodajo na drobno in debelo.
Prodaja na drobno: Kron — 96, 104, 112, 120, 128, 136, 144, 160, 180, 200, 240, za luči po 72 vin.

Na debelo cene ugodne.

Posilja poštuine prosto na dom. Posodo se pušča kupcu do popolne vporabe olja; po uporabi se spet zamenja s polno.

Pravi vinski kis in navaden. Zaloga miha in sveč.

Cene zmerne.

Lekarna Cristofoletti v Gorici na Travniku.

Trskino (štokfišovo) jetrno olje. Posobno sredstvo proti prsnim boleznim in splošni telesni slabosti. Izvirna steklenica tega olja naravno imena barve po K 140, bele barve K 2 Trskino železnato jetrno olje.

Raka tega olja je posebno priporočljiva otrokom in dečkom, ki so nerazviti in nežne narave.

Trskino jetrno olje se železnim jedcem. S tem oljem se ozdravijo v kratkem času z gotovostjo vse kostne bolezni, žlezni otoki, golše, malokrvnost itd. itl.

Cena ene steklenice je 1 krono 40 vinarjev.

OPOMBA. Olje, katerega naročam direktno iz Norvegijske, preišče se vedno v mojem kem. laboratoriju, predno se napolni steklenice. Zato zamorem jamčiti svojim št. odjemalcem glede čistote in stalne sposobnosti za zdravljenje.

Cristofolettijsva pljača iz kine in železa.

Najboljši pripomoček pri zdravljenju s trskim oljem.

Ena steklenica stane 1 krono 60 vinarjev.

Dobro krepilo za želečno slabost

in za one, ki so se prehladili ali prenaželi ali si nakopali z zaužitjem slabih, za prebavo težkih, prevročih ali premrzlih jedi, neprijetnosti v želodcu, kakor katar, krče, bolečine, napihnjenost itd.

je dr. Engel-nov „BALDRIANUM“.

„Baldrianum“ se izkaže pri takih neprijetnostih, dokler niso še razvite, kot dobro želečno vino z izvrstnim vspehom in zabranjuje tudi slabe posledice, kakor nervoziteto, nespečnost, omotico, stisko itd.

Vsled njegovih sestavin, ki so samoško vino z motovilničnimi kapljicami, malinovce in črešnjevec, vpliva „Baldrianum“ tudi pospešujoče pri zaprtju in zajedno krapilno na cel človeški organizem.

Dr. Engel-nov „BALDRIANUM“ ne vsebuje nikakih škodljivih sestavin ter ga lahko prenašajo slabotne osebe in otroci tudi pri daljšem uživanju. Najboljše je, če se ga zavžije zjutraj na tešče ali pa zvečer predno se gre spat eno čašico kakor za likerje. Za otroke in slabotne osebe se razredči.

„BALDRIANUM“
z vročo vodo ter se mu pridene nekaj sladkorja.

Dr. Engel-nov „Baldrianum“

se dobiva v steklenicah po 3 in 4 K v vseh lekarnah, mirodilnicah in boljših prodajalnah jestvin Gorisko-Gradišanske.

V Gorici, Korminu, Gradišču, Romansu, Ajelu, Campolongo, Rnkah, Tržiču, Ajdovščini, Gor. Idriji, Tolminu, analu, Čedadu, Vidmu, aloni, Cervinjanu, Ogleju itd. se dobi a v lekarnah.

Tudi pošiljajo goriske lekarne dr. Engel-nov „Baldrianum“ po izvirnih cenah v vse kraja Avstro-Ogrske.

Soari se pred ponarejanjem!

Zahtevajte izrecno

Dr. Engel-nov „Baldrianum“.

„Mal položi dar
domu na altar!“

Jos. Dekleva — Gorica

ulica Municipio št. 1.

Priporočam svojo bogato založeno zalogo vsakovrstnih strojev ter dvo-koles iz prvih svetovno-znanih tovarn. Prodajam tudi dvokolesa brez zračnih črev — isto namdestuje **žično črevo** takozvana Stahldraht - Pneumatik. — Potemtakem odpade vsaka poprava na črevesu in tudi sesalka (l'umpa).

Pozor!

Cene brez konkurence!

Posestvo in trgovino

se proda ali odda v najem v središču Cerkna.

Natančnejša pojasnila so na razpolago pri **Tomo Straklju, trgovcu v Cerknem.**

Ako nočete

zapraviiti svoj denar

polem ne kupite pisalnega stroja dokler si niste ogledali in preizkusili

„Continental“.

Edino zastopstvo in zaloga

Ant. Ed. Roeper

GORICA

Via Municipio št. 15.

(prej zaloga Underwood).

Jakob Šuligoj, urar
Gorica, Gosposka ulica št. 25

priporočam svoj namovo urejen oddelk optičnih predmetov kakor:

toplomerov, zrakomerov, hygrometrov in daljnogledov.

Vse po najnižjih cenah.

Nanut & Bregant

avtorizovana stavbena trvdka v Gorici

ulica Adelaide Ristori šte. 5

se priporočata p. n. občinstvu za vsa stavbena dela. Izdelujeta vsakovrstne načrte, proračune in kolavdacije po najnižjih cenah.

Nova trgovina z železno

Pinter & Lenard

v Gorici v Raštelju št. 7.

Velika zaloga traverz, železa, cementa, kuhinjske posode, raznovrstnega orodja, za poljedelce, mizarje, kovače i. t. d. sesalk, klosetov, peči, stedičnikov in vseh v to stroko spadajočih predmetov.

Edina lastna izdelovalnica tekovalnih drogov v Gorici.

Cene zmerne, postrežba solidna, prijazna in domača. Cenj. občinstvu se toplo priporočata

Pinter & Lenard.

Ceno posteljno perje in fini puh

priporočam po najnižji ceni trvdka:

Hedžet & Koritnik

Vegal Corso Verdi in Via Scuole 5.

Zunanja naročila se točno izvršujejo.

Podružnica

„Ljubljanske kreditne banke“

se bavi z vsemi v bančno stroko spadajočimi posli. — Vloge na knjižice obrestuje po 4½%, vloge v tekočem računu po dogovoru.

Centrala v Ljubljani.

v GORICI

— Delniška glavica K 8.000.000. —

PODRUŽNICE

Celje, Celovec, Gorica, Sarajevo, Split, Trst.

— Rezervni zaklad K 800.000. —